

PALIJATIVNA MEDICINA

Javno-humanitarna akcija „Ostani uz mene“

Suvremena se medicina dijeli na preventivne, kurativne i palijativne postupke. Svaki čovjek ima pravo da se u dostojanstvu i bez boli suočava s uznapredovalom ili terminalnom bolešću, a što mu omogućavaju postupci i stavovi moderne palijativne medicine. Svjetska zdravstvena organizacija je 1990. godine definirala palijativnu medicinu kao sveobuhvatnu skrb o bolesnicima i članovima njihovih obitelji, s ciljem poboljšanja kvalitete života i promicanja prilagodbe na uznapredovalu ili terminalnu bolest, a sukladno pacijentovim potrebama, zahtjevima i željama. Palijativnu skrb provodi multidisciplinarni tim, a osnovni je cilj kontrola boli i drugih simptoma te psiholoških, socijalnih i duhovnih problema bolesnika i njihovih obitelji. Brojni aspekti palijativne medicine primjenjivi su i ranije tijekom bolesti, pa ona treba obuhvatiti razdoblje od dijagnoze neizlječive bolesti do razdoblja žalovanja nakon smrti bolesnika.

Preporuke Povjerenstva ministara Vijeća Europe

Palijativna medicina se unatrag nekoliko desetljeća ubrzano razvija kao moderna medicinska disciplina te je u nekim zemljama priznata i kao posebna specijalizacija i subspecijalizacija. U dodatku Preporuke (2003.) Povjerenstva ministara Vijeća Europe državama članicama o organizaciji palijativne skrbi, naglašava se između ostaloga da se „politika palijativne skrbi treba zasnivati na ljudskim i bolesničkim pravima, ljudskom dostojanstvu, socijalnoj povezanosti, demokraciji, jednakosti, solidarnosti, jednakim mogućnostima s obzirom na spol, sudjelovanju i slobodi izbora“. Tu preporuku podupire više principa, s naglaskom da je palijativna skrb vitalan, integralan dio zdravstvenih službi koja ima zadatak postići i održati najbolju moguću kvalitetu života bolesnika i treba dobiti primjeren i pravedan stupanj financiranja.

Hrvatsko društvo za palijativnu medicinu HLZ-a i Hrvatski centar za palijativnu skrb pokrenuli su s kompanijom Sandoz akciju „Ostani uz mene“. Budući da u Hrvatskoj još ne postoji ustanova za palijativnu medicinu, a nedostatna je i edukacija na svim razinama, cilj akcije je osnivanje i opremanje prve ustanove za palijativnu skrb u Hrvatskoj te poticanje izrade nacionalne strategije o palijativnoj medicini. Već su organizirani poslijediplomski tečaj „Suvremene spoznaje iz palijativne medicine“, okrugli stol „Palijativna medicina danas i sutra“, pokrenuta međunarodna suradnja, te dogovoren međunarodni simpozij o boli i palijativnoj medicini u Zagrebu kao i međunarodni poslijediplomski tečaj u Dubrovniku.

Pred predstavnicima Vlade i Sabora, HAZU-a brojnim predstavnicima struke i članovima raznih nevladinih udruga te novinarima akademkinja Vida Demarin govorila je o palijativnoj neurologiji

Na konferenciji za novinare održanoj 21. travnja 2010. dekan Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Davor Miličić govorio je o važnosti edukacije studenata iz područja palijativne medicine

Također se preporučuje da države posvete posebnu pozornost odgoju stručnjaka i šire javnosti.

Palijativna medicina mora biti temeljena na načelima dostupnosti i jednakosti, bez obzira na rasu, etničku pripadnost, spol, socijalni status i sposobnost plaćanja usluga. Zdravstveni profesionalci prema svim preporukama moraju biti educirani, a članovi obitelji i nezdravstveni dobrovoljci kao važni faktori u pružanju palijativne skrbi moraju biti prepoznati i osnaženi vladinom politikom.

Hrvatska bez ustanove za palijativnu medicinu

Organizacija palijativne medicine je potrebna na svim razinama zdravstvene zaštite (kućne posjete palijativnog tima, bolnički palijativni timovi, ustanove za palijativnu medicinu, klinike, odjeli, hospiciji i dr.), a više od sto zemalja u svijetu ima različite modele organizirane palijativne medicine.

U Hrvatskoj još ne postoji nijed-

na ustanova za palijativnu medicinu, iako je to područje regulirano Zakonom o zdravstvenoj zaštiti još 2003. godine: kao zdravstvena ustanova na primarnoj razini zdravstvene djelatnosti predviđa se ustanova za palijativnu skrb, koja se u st. 5. čl 81. Zakona opisuje kao „zdravstvena ustanova koja ima palijativni interdisciplinarni tim kućnih posjeta (liječnik, medicinska sestra, fizikalni terapeut, socijalni radnik s posebnom izobrazbom za pristup umirućem), ambulantu za bol i palijativnu skrb te dnevni boravak“. Također je nedostatna i edukacija na svim razinama.

S obzirom na spomenuto, Hrvatsko društvo za palijativnu medicinu HLZ-a i Hrvatski centar za palijativnu skrb pokrenuli su u partnerstvu s kompanijom Sandoz javno-humanitarnu akciju „Ostani uz mene“, koja je predstavljena na konferenciji za novinare održanoj 21. travnja 2010. u prostorijama Novinarskog doma u Zagrebu.

Na otvorenju tečaja „Suvremene spoznaje iz palijativne medicine“ u ime HAZU-a govorio je i akademik Zvonko Kusić

Tečaj „Suvremene spoznaje iz palijativne medicine“ je u ime Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu pozdravio prodekan prof. dr. sc. Drago Batinić

Voditelji tečaja dr. sc. Marijana Braš i doc. dr. sc. Veljko Đorđević s dekanom Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Davorom Miličićem

Ciljevi: osnivanje prve ustanove i izrada nacionalne strategije

Ciljevi akcije prvenstveno su osnivanje i opremanje prve ustanove za palijativnu skrb u Hrvatskoj te poticanje osnivanja tih ustanova u drugim gradovima u Hrvatskoj. Naglasak je stavljen i na prijedloge izmjena zakonskih rješenja povezanih s palijativnom medicinom te poticanje izrade nacionalne strategije o palijativnoj medicini Hrvatske. Osim edukacije stručnjaka koji bi se bavili bolesnicima i njihovim obiteljima, cilj akcije je i osnaživanje svijesti građana o palijativnoj medicini i skrbi za osobe koje boluju od neizlječivih bolesti.

Predsjednica Vlade Jadranka Kosor i hrvatska Vlada svojim su pokroviteljstvom nad akcijom otvorili nove mogućnosti u rješavanju tog važnog problema, a potporu akciji s konkretnim prijedlozima za daljnje aktivnosti dao je i predsjednik Republike Ivo Josipović. Uz Koaliciju udruga u zdravstvu, potporu akciji izrazilo je i niz drugih nevladinih udruga, ustanova i pojedinaca iz Hrvatske.

Na konferenciji su pred predstavnicima Vlade i Sabora, HAZU-a brojnim predstavnicima struke i članovima raznih nevladinih udruga te novinarima tijekom i ciljeve akcije predstavili predsjednica Hrvatskog društva za palijativnu medicinu HLZ-a dr. sc. Marijana Braš i doc. dr. sc. Veljko Đorđević iz Klinike za psihološku medicinu KBC-a Zagreb. Predstavljajući projekta pridružio se i glazbeni promotor akcije, pjevač Tony Cetinski, a na skupu su između ostalih govorili akademik Zvonko Kusić, akademikinja Vida Demarin, prof. dr. Davor

Miličić, doc. dr. sc. Ninoslav Mimića, novinar Branimir Bilić, svećenici Mijo Nikić i Antun Cvek i drugi.

Ciljevi i mogućnosti akcije predstavljani su i hrvatskim građanima u nekoliko gradova organizacijom javnih okupljanja na trgovima i javno-zdravstvenih tribina za građane.

Pslijediplomski tečaj prve kategorije i okrugli stol

Budući da je jedan od osnovnih ciljeva akcije i edukacija stručnjaka iz područja palijativne medicine, u organizaciji Hrvatskog društva za palijativnu medicinu HLZ-a i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu održan je u prostorima Medicinskog fakulteta u Zagrebu od 28. do 30. svibnja poslijediplomski tečaj prve kategorije „Suvremene spoznaje iz palijativne medicine“. Voditelji tečaja bili su dr. sc. Marijana Braš, doc. dr. sc. Veljko Đorđević i prof. dr. sc. Antonio Juretić, a tajnik Mario Cvek. Na tečaju je sudjelovalo oko 85 polaznika iz svih krajeva Hrvatske, među kojima su bili liječnici specijalisti i specijalizanti raznih struka, medicinske sestre, socijalni radnici, psiholozi, predstavnici Sabora i lokalnih vlasti te članovi nevladinih udruga u zdravstvu.

Na tečaju su održana 42 plenarna predavanja. Između ostalog, na tečaju se govorilo o suvremenom definiranju palijativne medicine, povijesnom razvoju palijativne medicine, organizacijskim oblicima u palijativnoj medicini u svijetu, biotičkim i zakonodavnim okvirima palijativne medicine, evaluaciji rada u palijativnoj medicini, epidemiologiji umiranja u Hrvatskoj i svijetu te troškovima liječenja i osiguranju

u palijativnoj medicini. Polaznici su stekli i znanja o psihološkim reakcijama bolesnika na neizlječivu bolest, obilježjima odnosa bolesnik-liječnik u palijativnoj medicini kao i odnosima među članovima tima, priopćavanju loših vijesti i žalovanju, vodećim tjelesnim i psihološkim simptomima u palijativnoj medicini, prehrani u palijativnoj medicini te ulozi članova interdisciplinarnog palijativnog tima te medija. Posebno je obrađen problem pedijatrijske i gerijatrijske palijativne medicine.

Na kraju je odlučeno da se nastavi s organizacijom tečajeva posvećenim pojedinim segmentima palijativne medicine.

Od dosadašnjih aktivnosti u Hrvatskoj u sklopu akcije „Ostani uz mene“ valja naglasiti okrugli stol „Palijativna medicina danas i sutra“, održan u sklopu 50. neuropsihijatrijskog kongresa u Puli 17. lipnja 2010. Moderatoratori su bili akademikinja Vida Demarin i doc. Veljko Đorđević. Uz predstavnike Istarske županije i Grada Pule na skupu su govorili brojni domaći stručnjaci, od kojih ističemo govor prof. dr. sc. Josipa Grbavca o duhovnim aspektima palijativne medicine i dr. sc. Julijane Franinović-Marković o aktivnostima koje su provedene u Puli.

Europska podrška Hrvatskoj

Uz aktivnosti u Hrvatskoj, u sklopu akcije „Ostani uz mene“ pokrenuta je i intenzivna međunarodna suradnja. Tako je između ostalog dr. sc. Marijana Braš predstavila ciljeve akcije na 6. istraživačkom kongresu Europskog društva za palijativnu skrb (EAPC) u Glasgowu, gdje su predstavnici brojnih europskih nacionalnih

Na predstavljanju akcije „Ostani uz mene“ u prostorijama Novinarskog doma u Zagrebu (s lijeva): dr. sc. Marijana Braš, moderator doc. dr. sc. Veljko Đorđević i glazbeni promotor akcije Tony Cetinski

Na javnom predstavljanju akcije u Zagrebu sudjelovali su i predstavnici brojnih nevladinih udruga i volonteri

udruženja i vodeći europski dužnosnici EAPC-a izrazili punu podršku akciji uz prijedloge brojnih konkretnih oblika potpore i suradnje.

Također je dogovoreno organiziranje međunarodnog simpozija o boli i palijativnoj medicini u studenom 2010. u Zagrebu te održavanje

međunarodnog poslijediplomskog tečaja u svibnju 2011. u Dubrovniku, gdje će kao direktori tečaja i predavači sudjelovati između ostalog eksperti iz Velike Britanije, SAD-a, Tajlanda, Njemačke, Austrije, Francuske, Italije i Norveške.

Akcija „Ostani uz mene“ nastavit će se do kraja godine, a jedan od glavnih događaja bit će koncert Tonyja Cetinskog u listopadu u Zagrebu. Tijek akcije i svi detaljni podaci dostupni su na web stranici www.ostaniuzmene.com, a svi zainteresirani pozvani su da se pridruže idejama i prijedlozima.

*dr. sc. Marijana Braš, dr. med.
doc. dr. sc. Veljko Đorđević, dr. med.*

LIJEČENJE BOLI

Europski simpozij „Socijalni utjecaj boli“

U Bruxellesu (Belgija) 4. i 5. svibnja 2010. godine održan je europski simpozij „Socijalni utjecaj boli“. Skup je organizirala Europska federacija podružnica Međunarodnog društva za proučavanje boli (EFIC), koja okuplja najpoznatija nacionalna udruženja zdravstvenih profesionalaca koji se bave proučavanjem i liječenjem boli u Europi.

Suvremeni podaci ukazuju da značajan broj bolesnika s boli nije adekvatno liječen jer bol nije prepoznata kao važan zdravstveni problem od brojnih nacionalnih zdravstvenih sustava u Europi. Istovremeno su u nekoliko europskih zemalja pokrenuti projekti koji se bave istraživanjem ekonomskih faktora povezanih s posljedicama boli na bolesnike i društvo u cjelini. Uzimajući u obzir velike razlike između pojedinih europskih zemalja u pristupu bolesnicima s boli, kao i potrebu stvaranja zajedničke europske platforme koja bi se prezentirala nadležnim europskim institucijama, EFIC je organizirao simpozij uz sudjelovanje oko 180 predstavnika iz 38 europskih zemalja. Na skupu su detaljno predstavljeni problemi povezani s epidemiološkim istraživanjima boli, raznim metodama liječenja,

Sudionici simpozija o socijalnom utjecaju boli. Moderator simpozija bio je dr. sc. Albrecht Kloepfer, poznati europski voditelj raznih zdravstvenih emisija

troškovima i raznim modelima plaćanja troškova liječenja od nacionalnih i privatnih osiguravajućih društava. Za razliku od drugih znanstvenih i kliničkih skupova o boli, na simpoziju su sudjelovali predstavnici nacionalnih vlada i europskih međuvladinih institucija i organizacija, predstavnici udruga bolesnika, vodeći dužnosnici brojnih europskih osiguravajućih društava, eksperti u raznim područjima proučavanja i liječenja boli te predstavnici raznih medija.

Na osobni poziv predsjednika EFIC-a prof. Giustina Varrassia na simpoziju su kao hrvatski predstavnici aktivno sudjelovali doc. dr. sc. Veljko Đorđević, prim. dr. sc. Ranko

Prim. dr. sc. Ranko Stevanović, prof. Giustino Varrassi, dr. sc. Marijana Braš i doc. dr. sc. Veljko Đorđević

Stevanović i dr. sc. Marijana Braš. Uz brojna plenarna predavanja i bogate rasprave o iskustvima pojedinih europskih zemalja, održano je i šest radionica, a dr. sc. Marijana Braš izabrana je za izvjestitelja radne skupine o zdravstveno-ekonomskim modelima u liječenju boli. Hrvatski su predstavnici uspostavili brojne kontakte s kolegama iz drugih europskih zemalja te dogovorili nekoliko konkretnih oblika suradnje. Također je zajednički donesena odluka i o nastavku aktivnog sudjelovanja u tom europskom projektu, zbog koga će i cijela iduća godina, prema EFIC-u, za glavnu temu imati upravo utjecaj boli na društvo u cjelini.